

PROPOSTES PER A L'AULA

Objectes per al més-enllà. Un viatge per Amèrica

Aquesta activitat ens introdueix en algunes cultures de l'Amèrica precolombina a través dels seus aixovars funeraris. A partir dels objectes que els componen, intentarem reconstruir la seva manera de viure i la concepció que tenien de la mort. A més, reflexionarem sobre què vol dir la mort i com s'hi han referit les cultures del món.

ABANS DE LA VISITA...

Activitat 1. L'Amèrica que tinc al cap

La visita al museu us proposa un viatge per Amèrica a partir de les cultures precolombines. I és que Amèrica és un continent molt gran i extremament divers. Però, és així com el veiem nosaltres?

- Escriviu tres paraules que us vinguin al cap quan penseu en Amèrica i porteu tres fotografies que il·lustrin el que vosaltres creieu que és la "cultura americana".
- Compartiu els resultats amb els vostres companys i companyes. Quantes de les paraules i fotografies fan referència als Estats Units? N'hi ha alguna que faci referència a una cultura precolombina?
- A partir dels resultats, reflexioneu sobre els conceptes de *cultura dominant* i *diversitat cultural*.

Activitat 2. Les àrees culturals dels pobles precolombins

Al museu, hi veureu peces de tres àrees culturals: Mesoamèrica, Centreamèrica i el Carib, i els Andes. Per facilitar la indagació de les peces, us proposem que treballeu els trets generals d'aquestes tres àrees a partir de les cultures precolombines que les componen.

- Abans de res... sabeu per què en diem *pobles precolombins*? En coneixeu algun?
- Formeu tres grups, un per cada àrea cultural. Busqueu informació de les cultures que el componen i responeu unes preguntes bàsiques: on i quan van viure, per quins objectes se'ls coneix, com era el medi natural, què menjaven, quines construccions són les més representatives, com s'organitzaven, etcètera. Els recursos que trobareu més avall us hi poden ajudar.
- Poseu en comú tota aquesta informació, discutiu les similituds i les diferències, i intenteu establir les característiques principals de la vostra àrea cultural.

Activitat 3. Maneres diverses de dir adeu (I)

Observeu les fotografies¹: què creieu que es representa en cadascuna? Per què?

Poseu en comú totes les hipòtesis: en realitat, totes les imatges corresponen a rituals funeraris d'arreu del món. Alguns són més evidents, perquè són pràctiques més pròximes a nosaltres, mentre que d'altres ens són més estranys.

DESPRÉS DE LA VISITA...

Activitat 4. El joc de pilota avui

Si en la visita hem pogut veure la importància del joc de pilota mesoamericà, ara us proposem que descobriu com aquest joc ha sobreviscut al pas del temps i és recuperat actualment pel jovent mexicà.

- Mireu aquest [vídeo](#) d'universitaris de la UNAM practicant *ulama de cadera*, el joc de pilota mesoamericà
- Coneixeu alguna pràctica antiga —esport, festa, dansa, fira— que s'estigui recuperant del passat al vostre voltant? Per quin motiu creieu que es fa i quin sentit té?
- Si us hi animeu, podeu intentar jugar-hi vosaltres al pati de l'institut. Els recursos que trobareu al final d'aquest document us explicaran com.

Activitat 5. Maneres diverses de dir adeu (II)

Recordeu les fotografies sobre rituals funeraris que heu treballat abans d'anar al museu?

- Busqueu, individualment o per grups, més informació sobre cadascun d'aquests rituals: on i quan es fan, en què consisteixen, per què se celebren, quina concepció de la mort té la cultura que el fa, etcètera.
- Hi ha algun d'aquests rituals que us agradi especialment? Per què? Us agradaria que us acomiadessin d'aquesta manera?
- Finalment, podeu fer una exposició amb les fotografies i la informació que haureu trobat.

---

¹ America_Pre-post_Material comp (rituals)

Activitat 6. De qui és aquest aixovar?

Com heu vist al museu, els aixovars funeraris ens poden donar informació sobre la persona que acompanyen o la cultura que els va aplegar.

Elaboreu el que podria ser el vostre aixovar funerari (podeu fer-ho amb dibuixos, fotografies, objectes, etcètera). Després, intercanvieu-los de manera anònima i analitzeu-los: quina informació ens donen de la persona a qui pertanyen? Sabríeu descobrir de qui és l'aixovar que us ha tocat?

Activitat 7. Dia de la... raça?

Les cultures que heu conegut durant la vostra visita al museu s'anomenen *precolombines* perquè són prèvies a l'arribada de l'expedició de Cristòfor Colom a Amèrica, un esdeveniment que es commemora el 12 d'octubre.

- Llegiu aquesta [notícia de diari](#) sobre la festivitat del 12 d'octubre a l'Amèrica Llatina
- Molts països han escollit noms diferents per substituir el de "Dia de la Raça". Esteu d'acord amb aquest canvi? Per què? Penseu que hi ha alguns noms més encertats que altres? N'hauríeu proposat un altre? Què tenen en comú tots els noms?
- L'article parla de conceptes com ara *diversitat cultural*, *interculturalitat*, *plurinacionalitat*, *descolonització*, *pigmentocràcia* i *eurocentrisme*. Sabeu què volen dir? Discutiu i reflexioneu entre tots sobre el seu significat.

RECURSOS

A internet: el joc de la pilota

Rescatan investigadores de la UNAM tradición ancestral del juego de pelota

*Así se juega la pelota mesoamericana.
Vídeo del canal de "El País"*

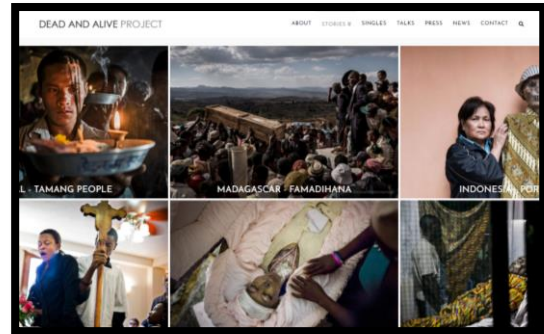

Ulama: pasado, presente y futuro del juego de pelota mesoamericano. Article de la revista Anales de Antropología

A internet: rituals funeraris

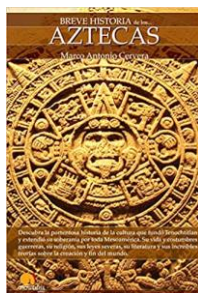

*El Día de Muertos: el regreso a lo querido
(UNESCO)*

"Dead and alive project"

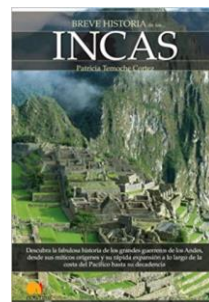
Llibres

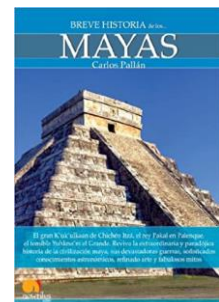
*Breve historia de los
aztecas*

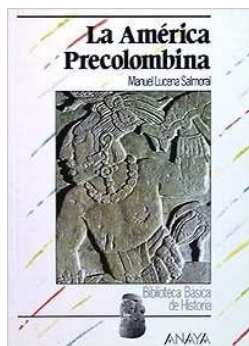
*Civilizaciones
prehispánicas de
América*

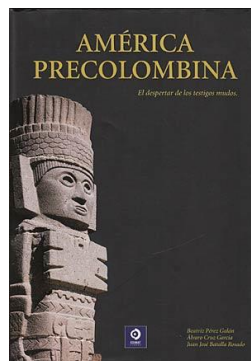
Breve historia de los incas

*Breve historia de los
mayas*

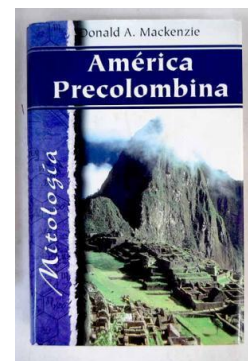
*La
América precolombina
Manuel Lucena
(Ed. Anaya)*

*América
precolombina*

*Las culturas precolombinas
de América
José Alcina Franch
(Alianza Editorial)*

*América
precolombina.
Donald A. Mackenzie*